

EEEH Dergi

Eşit, Erişilebilir, Engelsiz Hayat

Sayı: 118

Aralık2023

Editör: Burak Sarı

Yazım Denetimi: Gülcan Altun, Canan Çam Yücel

Web Sorumlusu: Kadir Ahıska, Ramazan Derin

Web Teknik Destek: Burak Sarı

Sosyal Medya Sorumlusu: Dilek Başar Açlan

Yayınlayan: Engelsiz Erişim Derneği

İletişim Bilgileri:

Web: <http://eeeh.engelsizerisim.com>

E-posta: eeehdergi@engelsizerisim.com

Facebook: www.facebook.com/eeehdergi

Twitter: www.twitter.com/eeehdergi

Youtube: www.youtube.com/channel/UCYxPXyFBI1mOlsPKTcuFafw

İçindekiler

Editörden.....	1
Sevgili Günlük: 3 Aralık Geçti Biliyor musun?.....	3
Kimin Şiddeti, Neyin Mahcubiyeti?	6
İzmir’de Erişilebilir Toplu Taşıma Eylemi.....	9
“Kendi Dünyasında”	12
Alevi Yansıtmak.....	14
Doğal Olmayan Bir Şeyler Var	18
Birlikte Öğrenelim Miniğim-2	20
Yapaydan Gerçeğe Bir Bilişim Hikayesi	25
Ev Elektroniklerinde Kapsayıcılık ve Erişilebilirlik.....	30

Editörden

2023 de gitti işte. Yapabildiklerimizle, yapamadıklarımızla, hayallerimizle... Giderken de hatırlattı, 10. yılımızı dolduruyormuşuz bu sayfalarda. Doğum günümüze henüz iki ay var ama olsun, heyecanımızı paylaşıp şımaralım dedik.

Bir insan kafasındaki bütün tilkileri bir yazıya nasıl sığdırır? Sorunun yanıtı Elif Emir Öksüz’de. 3 Aralık’tan betimlenmeyen görsellere, olmamış kekten heyecanlı bir toplantıya her şey var...

Haklılık gerçek midir? Burak Sarı ötekileştirme ve mahcubiyet çerçevesinde haklılığı sorguluyor.

Hak arama gücünü haklılıktan, haklılık mücadeleden alır. Şeyma Büyükurvay Şatay, EGED’in İzmir’de erişilebilir seyahat hakkı için başlattığı dilekçe eylemini anlatıyor.

“Yoksa biz bu dünyadan değil miydik?” Ecrinnur Aytekin, kendimizi her anlatmak istediğimizde “Kendi dünyasında” gibi bir ifadeyle ötekileştirilmeye dair düşünmüş bu ay.

Dünyayı yeti farklılıklarımıza göre dizayn edersek özel yeteneklere sahip olduğumuza dair abartı değerlendirmelere gerek olmaz. Herkes gibi her işi yaparak sıradan olma hakkımıza kavuşabiliriz. Ne demek istediğimiz Ali Çolak’ın bu ayki çevirisinde.

“Pozitif ayrımcılık” da ayrımcılık içerir. Bunun en vurucu örneklerinden birini konuk yazarımız Efe Civan’ın kaleminden okuyoruz.

Bizim aylak adam ve aylak madamın aylaklık yapamayacağı konulardan birisi, çocuk kitaplarını erişilebilir hale getirme çabasıdır. Çünkü Tipitoş aylaklık tanımaz. Evet, doğru bildiniz. Ayşe-Turgay Gümüş çifti çocuk kitaplarını erişilebilir hale getirme çalışmalarını anlatmaya devam ediyor.

Hayatımızın önemli bir parçası haline gelen yapay zekayı daha yakından tanımak ister misiniz? Kadir Ahıska'nın özgün kaleminden yapay zeka ile neler yapabileceğimizi öğrenecek, bazı yapay zeka araçlarını tanıyacağız.

Elektronik ev eşyalarının erişilebilirliğinin önemini hepimiz biliyoruz. Sarper Arıkan satırlarını bu konuya ayırmış bu ay. Bu vesileyle konuyu tekrar gündemimize almak ne güzel olur.

Evet dostlar. Yılın son sayısında bizden bu kadar. Yeni yılın hepimiz için mutlu, eşit, erişilebilir ve engelsiz olması umuduyla. Ocak sayımıza kadar hoşça kalın, bizimle kalın.

Burak Sarı

Sevgili Günlük: 3 Aralık Geçti Biliyor musun?

Elif Emir ksz

filerime@gmail.com

Sayı: 118, Aralık 2023

Bu ay çok Şey var kafamda yazmak istediğim. Geride kalan 3 Aralık, rnek bir uygulama olarak BM Kadın Birimi Türkiye ofisinin personellerine verdiği eğitim, okuduğum ‘‘PiŐmemiŐ zml Kek’’ isimli zorla oldurulmuŐ bir kitap ve olmayan sosyal medya alternatif metinleri.

Zihnimde bir sürü düşünce uçuŐuyor. oğunluğu da birbiriyle bağlantılı. 3 Aralık neyse ki geride kaldı. Benim için bir arpa boyu yol alamadığımızın yüzüme çarpılması gibi bir Şey 3 Aralık, adeta bir zorla yüzleŐtirme. Sanki hiç kimseye hiçbir Şey đretememiŐiz gibi geliyor. ‘‘Engelli kardeŐlerimiz’’ gibi hiyerarŐik söylemler, ‘‘Sevgi her engeli aşar’’ gibi romantize edilmiŐ rasyonel olmayan ifadeler ve bunlara eŐlik eden betimlenmemiŐ görseller havada uçuŐuyor. Kendi alıŐtıđım niversitenin 3 Aralık paylaŐımını keşke görmemiŐ olsaydım. Açık ara bu yıl denk geldiğim en güzel kötü örnek onlardaydı. ‘‘Engelleri aŐmak için sevgi yeter... 3 Aralık Dünya Engelliler Günü’nde tüm engelli kardeŐlerimize sağlıklı ve mutlu bir hayat diliyoruz.’’ Bir de betimlemesiz bir resim. Acaba orada nasıl bir bomba vardı bilemiyorum. Bu söylemin üretildiği bir kurumun çalıŐanı olmak beni ayrıca üzüyor. Bununla mücadele edecek gücü de kendimde bulamıyorum. Sorsalar, destek isteseler elbette elimden geleni yaparım. Ancak sorma gereği duymuyorlar veya kime soracaklarını bilmiyorlar. Bünyelerinde alıŐan azılı bir aktivist var ama haberdar değiller. Benim de kendimi fark ettirmek gibi bir amacım yok. Biraz korkuyorum sanırım. KarŐılarına ıksam ne gibi mikro saldırganlıklara maruz kalacağım acaba? nceki birkaç Şeye dayanarak bunun olacağından neredeyse emin gibiyim. ‘‘Hocam, sen dersleri nasıl yapabiliyorsun?’’ gibi mesleki yetkinliğimin sorgulanma ihtimali de başka bir gerginlik konusu.

Öte yandan 4 Aralık günü eğitmen olarak BM Kadın Birimi Türkiye ofisinin davetlisiydim. 3 Aralık’ı bir dönüŐüm fırsatı olarak görmüŐler ve tüm çalıŐanlarına engellilik ve iletişim odaklı bir eğitim vermek istemiŐler. Eğitim tüm çalıŐanlara zorunlu tutuldu, o gün başka bir iş yapılmadı ve bunun için bir organizasyon düzenlendi. Yani maddi bir kaynak ayrıldı ve

bazı işlerin belki de gecikeceği göze alındı. Kısacası kurumsal bir bedeli vardı bu işin. Eğitimde tüm gün boyunca ben ve başka eğitmenler iletişim etrafında dönen pek çok konudan bahsettik. Mesela “özel ihtiyaç” veya “özel birey” kavramlarının neden doğru birer kullanım olmadığını tartıştık. Her yönüyle çok kıymetli bir eğitimdi. Ülke direktörü sevgili Asya Varbanova, yardımcısı sevgili Zeliha Ünal ve hatta New York merkezden cinsiyet ve engellilik kapsayıcılığından sorumlu Monjurul Kabir de çevrimiçi olarak eğitime katıldı. Bunlar konunun kurumsal düzeyde ne kadar önemsendiğini gösteren çok önemli işaretler benim için. Eğitimin bir kısmı da erişilebilir döküman hazırlama ve sosyal medya postlarının erişilebilir olması hakkındaydı. İletişim ekibi, sosyal medya erişilebilirliği hakkında zaten bir eğitim aldıkları için bu konuya sadece kısmen değinildi. Benim için çok umut verici bir gündü. Diğer şeylerin arasında içimde umut tohumları yeşerdi. Emegi geçen başta Firuzan Topaloğlu Saçkan ve Arrianna Sica olmak üzere herkese bir defa daha buradan teşekkür ediyorum.

Tüm bunlara paralel, halen maruz kaldığımız sosyal medya erişilmezliği beni çileden çıkarıyor. Sen belediyesin, sen üniversitesin, sen bakanlıksın. Kamu için orada varsın. Amacın hizmet etmek. “Önemli duyuru” diye ileti yazıp fotoğraf şeklinde duyuru içeriği paylaşamazsın. En son Çankaya ve Ankara Büyükşehir ile X üzerinde etkileşimim oldu. Yani ben etkileşim de onlar dikkate almadı elbette. Bu bir suç, alenen işlenmiş bir ayrımcılık suçu. Bunları şikayet etmek istiyorum. Ancak o kadar çoklar ki... Burada biraz suçluyum. Klavye kahramanlığı yapmaktansa şikayet etmeliyim. Onu da yapacağım yakında. Sosyal medyadaki paylaşımların betimlenmesi çok güzel. Resimde, “Yemyeşil çimenlerde otlayan minik üç kuzu yandan görünüyor” diye bilgilerin olması, günümü şenlendiriyor. Yine de günüm şenlenmese de razıyım. Ama buradan bağıra bağıra yazmak istiyorum. Duyurularınızı resim şeklinde koyup geçemezsiniz, bu bir ayrımcılıktır. Hele kamu kurum ve kuruluşları, bunu siz hiç mi hiç yapmamalısınız.

Di’li geçmiş zaman ile yazacağım şimdi ağlaya ağlaya. Bir güzel insan vardı bu dünyada. Yapay zekaya çizdirdiği resimleri bile alternatif metin ile betimlerdi. Erkenden ve aniden ayrıldı aramızdan. Seveni çokmuş. Türlü türlü güzel şey söylendi ardından. Entellektüelliğinden ve her türlü konudaki duyarlılığından çok etkileniyor, ona hayranlık duyuyor ve kendime örnek alıyordum pek çok kişi gibi. Şahsen hiç tanışmamıştık, sadece X’da takip ediyordum onu.

Alanımızın hocalarından olması nedeniyle önceden de biliyordum. Salı günü derste öğrendim öğrencilerden. Tutamadım gözyaşlarımı. Sevgili Doğan Kökdemir hocam, bir de ben anayım buradan sizi. Her şeye ek olarak, o yazdığımız betimlemeler çaldı biraz da kalbimi.

İşte bir Doğan Hoca gibi ince düşünen ve kapsayıcı olmak için elinden geleni yapan insanlar var, bir de otizmi kullanıp prim yapmaya çalışanlar. “Üzümlü Kek” diye bir kitap okudum. Siz okumayın olur mu? Sanki yapay zeka yazmış gibi yavan, sanki gündemdeki sorunlar hakkında mini dersler veriliyor size. “Aman materyalist olmayın” diyor mesela. Fakat kim diyor bunu? “Ermış” rolüne büründürölmüş otistik bir birey. Sonra öleceğini biliyor, ablasına da bir koca adayı ayarlayıp melek olup uçuyor falan. Daha çok şey söylenir de... Yazı zaten dağıldı gitti. Yayıncılar keşke bilinçli olsa. Daha seçici davransalar.

Kafam epey yoğun. “Sevgili günlük” modunda yazmış olabilirim. Yılın son ayından herkese selamlar sevgiler. Artık seneye görüşürüz.

Kimin Şiddeti, Neyin Mahcubiyeti?

Burak Sarı

buraksari2014@gmail.com

Sayı: 118, Aralık 2023

Eşitsizliğin çelişkili dünyasında haklılık çoğunluğun hanesine yazılır her zaman. Çünkü oradaki haklılık gerçek bir haklılık değildir. Zorun egemenliğine dayalı meşruiyet maskesidir. O yüzden kimin gerçekten haklı olduğunu anlamak için mağdurların mahcup yüzüne bakılmalı. Bazen bütün gerçek orada saklıdır. Çünkü böylesi toplumlarda gerçeği söylemek yaptırımla sonuçlanan tehlikeli bir eylemdir. Hele de başkasının gördüğü zarardan bize neyse. Bir de bu anlayış çoğunluğa ve güce tapınmanın beslediği sağlamsıcılıkla perçinlendiyse. O zaman ötekileştirilene, mağdur olana, bir mahcubiyet içinde kendini kabul ettirmek düşer. Esas düşmesi gereken ve her şeyi değiştirecek olan bu haksızlığa direnmektir ama öylesi bir kolektif yönelimimiz gelişmedi henüz. Anlattıklarım soyut geldi sanırım. Dert değil. Hayatın içinden anlatırız.

Kimin Şiddeti?

Toplum hiyerarşisinde kaldırımdaki yeri araba ve tezgahlardan sonra gelen bizler, her gün her gün aynı barbarlığı yaşamaktan bıkip isyan ettiğimizde “Dua et engellisin” ile başlayan sözler ve engelli olduğumuz için hırçın davrandığımızı dair tonlarca tepkiyle karşılaşmışızdır. Oysa yaptığımız en fazla birkaç küfür savurmak ya da bastonla kıymetli arabalarına birkaç kere vurmaktır. Şiddetin en büyüğünü bizi engelleyerek kendileri uyguluyor ama fevri olan bütün kör camiası. Hadi gelin olayı biraz değiştirelim. Sağlamsıcıların dünyasına uyarlayalım. Arabasıyla kaldırımı işgal ederek yayaların, engellilerin, bebek arabalarının hayatını işgal eden kütük, bir kez de böyle yapmasın. Bir başka aracın çıkamayacağı şekilde önünü işgal etmiş olsun ve o aracın sahibi bunu görsün. Birbirlerine uygulayacakları şiddetin bizim hayal gücümüzü zorlayacak boyutta olacağını haberleri takip eden herkes tahmin eder. Bir kere üç kör olarak karşıdan karşıya geçerken bir aracın yanına fazla yaklaşmışız. İçindeki kadının tepkisini anlatacak anlatım gücüne sahip değilim. Yani sağlamsıcı, güce tapan toplum kendi içerisinde hedefsiz şiddetini vahşet boyutunda geliştirirken problem yok ama mağdurun, ötekinin haklı

tepkisi, bazen var oluşu bile bir şiddet potansiyeli olarak görülüyor. Sokakta farklı gördüklerinden kendilerini sakınmaya çalışırken bir durup düşünseler, kendilerinin içindeki şiddet eğilimini anlayacaklar. O yüzden sakınılması gerekenler, ötekileştirilenler değil ötekileştirenler. Yani “Sağlamlar.” Ankara Sincan’da otistik bir çocuğun olduğu evi tüfekle tarayan barbarlık, bir 3. sayfa haberi olmaktan öte gitmedi. Toplumun günlük hay huyunda kayboldu. Oysa olay o kadar basit değildi. “Engelli, göçmen, LGBTQ+ komşu istemiyoruz” diye kopardıkları yaygarayı; “Eli silahlı, şiddet bağımlısı, ayrımcı komşu istemiyoruz” diye koparsalardı, bunları yaşamıyor olacaktık. Binlerce kadın kendi evinde, ailesindeki erkekler tarafından katledilmemiş olurdu. Adına “farkındalık” dediğiniz saçma sapan mavi kalp gönderme yarışı yerine, bakımevi denilen kurumlardan birinde kaburgaları kırılan otistik genç için ses çıkarılsaydı, fail komik bir para cezasıyla sıyıramazdı. 21. yüzyılda, kökeni ta 12. yüzyıla dayanan bakımevi yönteminden ileri gidilememesinin mantığını kimse düşünmediği için yaşamıyor muyuz bunları? Alanım olmadığı için öznelere yerine konuşmayı tercih etmiyorum ama bu çağda, insanların 19. yüzyıl kapatma yöntemi gibi şiddet görmesini hazmedemiyorum. Yani elimizle ektiğimizi elimizle biçiyoruz. Sakınmamız gerekenle ortaklaşmamız gerekeni bilmiyoruz. Yani bu konuda demek istediğim, özellikle son olayla ilgili çok şey var ama derginin de bir sınırı var maalesef.

Neyin Mahcubiyeti?

Böylesi bir sindirilmeye karşı ötekileştirilen kesimlerde kronikleşen bir mahcubiyet geliyor. En azından bilinçlenene kadar sürüyor bu haksız duygu. Toplumun ötekileştirdiği insanlara ve onların yakınlarına yönelik psikolojik baskısının ta kendisi aslında bu mahcubiyetin altına gizlenen. Yolda yürürken dallamanın biri engelli çocuğun ebeveynini çevirip “Bunu niye tedavi ettirmedin?” diye filin zücaciye dükkanına dalması gibi olaya dalar mesela. Bu davranış karşı tarafta bir suçluluk ve mahcubiyet yaratır. Özellikle engellilikle yeni tanışmış ailelerde. Bu davranışa maruz kalan bilinçli biriye karşı tarafa hak ettiği cevabı verir. Bu cevap “fevrilik” olarak değerlendirilir. Oysa şiddet, tanımadığı insana böyle sağlamcı bir davranışta bulunmanın tam da kendisidir. O yüzden yeti çeşitliliğimizi sahiplenmeli, bir yerde bir sorun oluştuysa o sorunun bizden kaynaklanmak zorunda olmadığı gerçeğiyle yüzleşmeli ve mahcubiyeti gerçek sahiplerine iade etmeliyiz. Buna mecburuz. Yoksa hiç hak etmediğimiz bir döngünün içerisinde

kıvranıp duracağız. Kendi adıma bu döngüyü reddediyor ve soluğum yettikçe bunun mücadelesini vermek için elimden geleni yapacağımı belirtiyorum. Belki herkes buradan başlasa, birlikte daha hızlı yol alırız. Bugün sağlamlılığın bile bir kavram olarak bizim dışımızdaki kesimlerin de ilgi alanına girmesi yeterince umut verici değil mi? Sevgi her engeli aşmaz ama bilinç ve mücadele aşar. O zaman ayak izlerimize adımlarınızı katmak için beklemeye gerek var mı? Bakalım yol mu bizi hizaya sokacak yoksa biz yenilerini mi açacağız? Yeni bir dünya yeni yollardan geçer. Eskisinden sıkıldıysak hadi deneyelim!

İzmir’de Erişilebilir Toplu Taşıma Eylemi

Şeyma Büyükurvay Şatay
seymaurvay@gmail.com

Sayı: 118, Aralık 2023

Merhaba Değerli Okurlar! Bu yazıda heybemde bir dolu çaba, beklenti ve umut ile ördüğümüz bir eylem ile geldim. Eğitimde Görme Engelliler Derneği (EGED) İzmir Temsilciliği olarak düzenleyip yürüttüğümüz kampanya “Erişilebilir Toplu Taşıma İçin Dilekçe Eylemi” adındadır. En baştan söylemeliyim ki bu yazıyı kendi adıma yazıyorum ancak eylemi birlikte planladığımız arkadaşlarımın da görüşlerini aldım. Ortak kanımız ise yürüttüğümüz bu süreç bir başlangıç ve amacımız daha fazla kişi ile birlikte haklarımızı daha gür sesle savunmak. Bu sebeplerle de herhangi bir zamanda haberleşmeye, bu türden çalışmalarını daha fazla kişi ile sürdürmeye ihtiyaç var. Bunun için yazının sonuna ekleyeceğim bağlantılarda yer alan iletişim kanallarından bize ulaşabilir, çalışmalarımızı takip edebilirsiniz.

Hepimizin bildiği üzere 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun, kamuya açık tüm hizmetlerin herkes için erişilebilirliğini öngörüyor. Bu kapsama elbette toplu taşıma hizmetlerinin erişilebilirliği de dahil. Ve yıllardır bu kanunun toplu taşıma araçlarına ilişkin maddesi ilk çıktığı 2005 tarihinden itibaren ilk ertelemeyi takip eden ertelemeler yaşamış, büyük ölçüde işletilememiştir. Bunun bir sonucu olarak da halen Türkiye’de toplu taşıma araçları erişilebilir değildir. Bu skalada İzmir ise başı çeken illerdendir. İzmir’de otobüs hizmetlerinin çok büyük bir kısmını İzmir Büyükşehir Belediyesi’ne bağlı Eshot Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. Otobüslerde yaşadığımız sorunlar ise; araç içi ve araç dışı anonsların neredeyse hiç olmayışı, çok az sayıda olan iç anonsların ise yalnızca durağa 50 metre kala çalıştığından işlevsiz kalması, otobüslerin plaka veya kapı numaralarının otobüs içinde standart ve erişilebilir formatlarda bulunmayışı ile mobil uygulamaların erişilebilir olmayışı şeklindedir. Bu sorunların çözümü için EGED olarak daha önce ilgili genel müdürlükle (2019 itibariyle) görüşüp sorunları ilettik, katıldığımız İzmir Büyükşehir Belediyesi bağlantılı her etkinlik ve toplantıda sorunu dile getirdik. Öte yandan İzmir’de bu konuda örgütsel bir çalışmaya şahsım adına rastlamadım ya da benim bileceğim kadar görünür olmayan haldeler. Erişilebilir olmayan bu hizmetlerle ilgili sosyal medya hesabında yazıp çizen, belediye çalışmalarında ifade eden, belediyenin iletişim kanallarından dile getiren kişi sayısı ise bir elin parmaklarını geçmez durumda. Ancak durumu

öylece onaylayıp rahatsızlık duysak da bireysel çözümlerle idare edip arada bir de öfke biriktirerek bir değişim olmayacağı açık. Belediyenin iletişim kanalları dediğimse belediyenin sahadan veri toplamak üzere görme engellilerden oluşturduğu haberleşme grupları. Ancak bu grupların da sonuca dönüşmediği açık. Belki ildeki çaresizliğin bir sebebidir bu. Her seferinde sizi dinleyecek ve hak verecek yetkililer bulabilirsiniz ama sonuç değişmez.

Biz de taleplerimizi bireysel veya kurumsal bağlamda toplu bir şekilde dilekçeler ile ifade edelim istedik. Bunun için yine aşağıda bağlantısını paylaşacağım duyurumuzda bireysel ve kurumsal dilekçe taslakları ile amacımızı duyurduk. 20 Kasım 2023 tarihinde yüz yüze bir organizasyon ile Eshot Genel Müdürlüğü'ne giderek dilekçelerimizi teslim ettik. Kampanyayı planlarken bir arada dilekçe vermeyi ve böylece bir yoğunluk yaratmayı hedeflese de müdürlüğe hala dilekçe gitmesini de önemsiyoruz. Bunun için paylaştığım bağlantıda yer alan taslak dilekçelerden de yararlanarak dilekçelerinizi oluşturabilir ve genel müdürlüğe elden ya da herhangi bir postaneden iadeli taahhütlü olarak gönderebilir, belirttiğiniz iletişim ya da adres bilginize bir cevap geldiğinde ise bizimle ve kendi sosyal medya hesaplarınızdan da belediye ve genel müdürlüğü etiketleyerek paylaşabilirsiniz. Bu yazıyı okuyan ancak görme engelli olmayan biriyeniz de destek verebilirsiniz. Taslak dilekçelerimizdeki, dilekçeyi yazanın görme engelli olduğuna ilişkin ifadeleri “Görme engelli yurttaşların toplu taşıma hizmetlerine eşit erişmesini talep eder” şeklinde güncelleyebilirsiniz. Otobüsleri bağımsız, güvenli ve yardım almaya ihtiyaç duymaksızın kullanmak hakkımız. Değişim ise ancak birlikte mümkün!

Kaynaklar

“Erişilebilir Toplu Taşıma Eylemi” hakkında duyuru bağlantısı:

<https://eged.org/node/1437>

İletişim için:

<https://eged.org/temsilcilik/izmir>

Paylaşım ağlarımız:

<https://eged.org/node/249>

“Kendi Dünyasında”

Ecrinnur Aytekin

ecrinnuraytekin50@gmail.com

Sayı: 118, Aralık 2023

Bizleri yok saydılar. Ya acıdılar ya da küçük düşürmeye çalıştılar. Ayırdılar, ötekileştirdiler. Sırf merak ettikleri için iletişim kurdular bizimle. Yalnızca merak ettikleri için... Dünya'ya sığdıramadılar bizleri. En temel hakkımız olan erişilebilirliği geçiştirip durdular hem de hiç hakları olmadığı halde.

Ayrı bir dünyadanmışız gibi davrandılar. Bir işin içinden çıkamadıklarında ya da işlerine öyle geldiği zaman, “Kendi dünyasında böyle düşünüyor, böyle algılıyor” gibi cümlelerle hem kendilerini tatmin ettiler hem de diğer insanların bu düşünceye inanmalarını sağladılar.

Herkesin bir iç dünyası olabilir. Bu sadece yeti farkı olanlar için geçerli değildir. Ayrıca bu bir kimsenin yaşadığı olayları ya da insanların düşüncelerini yanlış anlayıp yorumlayabilecekleri anlamına gelmez. Hem neye göre yanlış? Kendi düşüncelerine göre ya da işlerine gelene göre. Zaten bu tutum genellikle bazılarının yanlışları düzeltilmesin, düzeltilse de bu diğer insanlar tarafından anlaşılmasın diye kullanılır. Her doğru ya da yanlış herkes için aynı olmayabilir sonuçta. Çoğunlukla da öyle olur zaten. Bu tutum yeti farkı bulunan ya da toplum tarafından ötekileştirilen bireyleri konudan uzak tutmak ya da düşüncelerinin diğer insanlar tarafından yanlış anlaşılmasını hatta anlaşılmamasını sağlamak için uygulanıyor.

Başıma gelen bir örnekle açıklamak istiyorum. Bulduğum bir ortamda bana engellilerin yaşadığı sorunların neler olduğu soruldu. Toplum tarafından “pozitif ayrımcılık” adı altında ayrıştırıldığımızı ve ötekileştirildiğimizi söyledim. Onlar da bu muamelenin doğru olduğunu düşündükleri için söylediğim şey işlerine gelmedi. İçlerinden biri de bunları çözmeyi vazifesi olarak gören biriydi. İşlerine gelmediğini bana belli etmediler tabii. Muhabbetten ayrıldım ama henüz onlarla aynı alan içerisindeydik. Konuşmalarının bir bölümünde buna da değindiler. Bu sorunları çözmeyi vazife edinmiş şahsiyet, “O da kendi dünyasında, dünyada olup bitenleri bu şekilde yorumluyor işte” dedi. Aslında bana bu yazıyı yazdıran biraz da bu olay sonrası düşüncelerim oldu. Biraz önce bu tutumla ilgili düşüncelerimi açıklamıştım. Bence bu olay tam da açıklamalarımla ilişkili. Bu kişinin o tutumu, orada söylediklerimi doğru anlayan bir kişi bile

varsa onun dūřüncelerini bile deęiřtirir. Onun bu tutumu, yeti farkı olan kiřilerin dūnyada olup bitenleri yanlış anladığını dūřündüğünü gösteriyor ve dięer insanları da bunun doęruluęuna inandırıyor.

Hiç kimsenin, hiç kimsenin söylediklerini, dūřüncelerini ya da yaşadığı olayları saçma sapan tutumlarıyla, yanlış anlaşılmasına sebep olma hakkı yoktur.

Alevi Yansıtma

Yazan: Marc Maurer

Çeviren: Ali Çolak

ali.f.colak@gmail.com

Sayı: 118, Aralık 2023

Ulusal Körler Federasyonu'nda önemseydiğimiz değerlerden biri birbirimize öğretmektir. Bu değeri o kadar güçlü bir şekilde benimsiyoruz ki kuruluşumuzun alameti farikalarından biri haline gelmiştir.

Dünyada körlükle ilgili o kadar tuhaf fikirler var ki zihnimizi uyanık tutmayı gerekli buluyoruz. Körlük hakkında mantıklı olan fikirleri kabul edip mantıklı olmayanları reddetmeyi önemsiyoruz.

Örneğin, körlerin (sadece görme eksikliğimiz nedeniyle) görenlerden daha gelişmiş bir koku alma duyusuna sahip olduğu ve körlerin görenlerden daha hassas bir dokunma duyusuna sahip olduğu iddia edilir. Görenlerden daha iyi bir koku alma duyusuna sahip olduğumuzu savunanlar, son derece iyi parfüm testçileri olacağımızı düşünüyorlar. Dokunma duyumuzun görenlerden daha üstün olduğunu iddia edenler de görme engellilerin öpüşme konusunda diğer insanlardan daha iyi olduğunu çünkü görsel imgelerle dikkatimizin dağılmadığını ileri sürmektedir. Körlüğün bu avantajları sağladığına inanmak güzel olsa da deneyimlerimiz aksini gösteriyor.

Dr. Kenneth Jernigan ile 1969 yılında tanıştım; o zamanlar Ulusal Körler Federasyonu başkanıydı ve 1998'deki ölümüne kadar körler arasında bir önder olmaya devam etti. Kendisi de kör olan Dr. Jernigan, o zamanlar kör yetişkinler için bir rehabilitasyon programı yönetiyordu ve ben de öğrenci olarak kabul edilmişim. O bahar liseden iyi notlarla mezun olmuşum ve birçok kişi bana üniversitede başarılı olacak kadar zeki olduğumu söylüyordu. Davranış ve düşünce kalıplarımı gözlemleyen Dr. Jernigan'ın vardığı sonuç, bana zeki olduğum o kadar sıkça söylenmişti ki artık buna inanmaya başlamışım.

Zeki ve kör bir çocuk bazen hak ettiğinden çok daha fazla övülür. Dr. Jernigan, kör olduğum için performansıyla orantısız bir şekilde övüldüğümden şüpheleniyordu. Daha fazla çalışmam gerektiğini düşünüyordu. Hak edilmemiş övgüleri ne anlama geldiğini anlamaya çalışmadan kabul edersem kendi üretebileceğimden daha azını kabul etmiş olurum.

Rehabilitasyon programındaki bir danışman benim pek zeki olduğuma inanıyordu. Dr. Jernigan onunla bir iddiaya girdi. İkisi orta derecede zeki, makul derecede iyi eğitilmiş herhangi bir insanın bileceğini düşündükleri on kelime seçtiler. Tanımlayamadığım her kelime için danışman Dr. Jernigan'a bir dolar ödeyecekti. Eğer kelimeyi tanımlarsam Dr. Jernigan danışmana iki dolar ödeyecekti.

Bana verdikleri ilk kelimeyi kaçırdım ve Dr. Jernigan bir dolar kazandı. İkinci kelimeyi kaçırdığımda Dr. Jernigan bir dolar daha kazandı ve eğlenmiş görünüyordu. Üçüncüyü kaçırdığımda Dr. Jernigan bir dolar alırken kıkırdadı. Dördüncüyü kaçırdığımda Dr. Jernigan doları ellerinin arasında ovuşturdu ve yüksek sesle güldü. Beşinci kelime geldiğinde danışman, kelimeyi kaçırdığım için o kadar hayal kırıklığına uğramıştı ki küfretmeye başladı. Altıncı kelimeyi de kaçırınca danışman, Dr. Jernigan'a bahisten kurtulmak için dokuz dolar ödedi.

Sonra Dr. Jernigan bana tüm bunların ne anlama geldiğini anlattı. Kolej ve üniversitelerdeki pozisyonlar, iş yerleri ve devletteki görevler için rekabet çok çetin. Başarılı olmak isteyenler kafalarını kullanmayı öğrenmelidir. Oldukça iyi olmak yeterli değildir. En üst kalite başarı mükemmellik gerektirir ve ben tembellik ettim. Zihnimi tam potansiyelini göstermesi için zorlamadım.

Dr. Jernigan'ın öğrettiklerinin hepsi akademik türden değildi. Bize güvenli bir şekilde nasıl havai fişek atılacağını ve açık ateşte nasıl yemek pişirileceğini gösterdi.

Fişek atan bazı kişiler bir kibrit yakar ve (bir ellerinde kibriti, diğer ellerinde fişegi tutarken) fişegin fitilini alevle yaklaştırır. Yapılması gereken bu değildir. Fişek ve yanmayan kibrit aynı elde tutulmalı, fişegin fitili ve kibritin başı başparmak ve parmak arasında çıkıntı yapılmalıdır. Kibrit ateşlendiğinde bu fişek fitilinin ucunu yakar. Fünne boyunca ilerleyen alev,

başparmak ve parmak arasından geçmediği sürece fişeğe ulaşamaz. Sonuç olarak, fişeği tutan kişi patlamadan önce fişeği bırakacaktır çünkü fitil tutulamayacak kadar sıcak olacaktır. Fünyenin püskürmesi, kör kişiye fişeğin yandığını söylediği anda fişeği fırlatıp atmanın zamanı gelmiş demektir. Bu teknik basit ve güvenlidir.

Bir de bifteklerin açık ateşte pişirilmesi var. Dr. Jernigan bize bunun yapılabileceğini öğretti ve biz de en etkili yöntemi keşfetmek için denemeler yaptık. En iyi biftekler aşırı sıcak ateşte pişirilir; böylece ortası sulu ve yumuşak, dışı ise kömürleşmiş olur. Dr. Jernigan bir keresinde alevle metal kesmek için tasarlanmış bir cihaz olan asetilen torcu kullanmayı denedi. Ancak ateşten çıkan bifteklerin asetilen tadı vardı ki bu kesinlikle berbattı.

Sonunda benimsediğimiz yöntem mükemmel bir biftek pişiriyor. Biftekler bir buçuk santim kalınlığında olmalıdır. Daha kalın olursa ortası pişmez ama daha ince olursa fazla pişer. Önce sıcak bir kömür ateşi oluşturun. Kömür ateşinin gereken yoğunluğa ulaşması yaklaşık bir saat sürer. Biftekleri pişirmeden iki ya da üç dakika önce ateşe önemli miktarda ince, kuru, sert ağaç çubukları ekleyin. Ceviz, armut, elma, hickory cevizi, meşe ya da kiraz iyi olur. Bu kuru sert ağaçlar sıcak bir alev oluşturur. Biftekleri ateşe koymadan hemen önce alevin üzerine iki avuç dolusu ıslak hickory talaşı serpin. Bu duman yaratır ancak ateşin hararetini azaltır.

Ardından sıra biftekleri ızgaraya koymaya geliyor. Ben biftekleri tek seferde çevirebilmek için uzun saplı bir raf kullanıyorum. Biftek rafını alevin üzerine yerleştirir yerleştirmeden, üzerlerine bir fincan bitkisel yağ döküyorum. Bu, ateş üzerinde ani ve dramatik bir etkiye neden oluyor. Alevler ızgaradan dışarı taşıyor ve havaya fırlıyor. Ateşin ısısına bağlı olarak bifteklerin her bir tarafını iki buçuk ila üç buçuk dakika arasında pişiriyorum. Dışı güzel ve gevrek, ortası ise yumuşak ve sulu oluyor. Bazen ateş özellikle sıcak olduğunda biftek raflarını tutmak için kaynak eldivenleri kullanıyorum. Bu eldivenler ellerimi sıcak ateşten koruyor.

1969 yılında yeni tanıştığım Dr. Jernigan bana kör bir insanın açık ateşte yemek pişirmesinin mümkün olduğunu gösterdi. Şimdi bunu düzenli ve rutin olarak yapıyorum. Ama o zamanlar öyle değildi. On sekiz yaşındaydım ve kördüm. Bir ızgaranın ya da kamp ateşi alevinin

bir körü aşacağını düşünüyordum ama yanılmışım. Bu ders, kör insanların yapabileceklerini hafife aldığımı anlamama yardımcı oldu. Kendime ve kör akranlarıma daha fazla inanmama yardımcı oldu.

Kömür üzerinde öğretme geleneğini devam ettirdim. Görme engelli öğrencileri Baltimore'daki Ulusal Körler Merkezi'ne getirip onlara iyi bir biftek pişirme tekniğini öğrettim. Bu süreçte ne kendim ne de federasyondaki arkadaşlarım için zihinsel egzersiz yapmayı ihmal etmedim. Birbirimizi düşünmeye ama aynı zamanda yapılamayacağını düşündüğümüz şeyleri yapmak için yöntemler ve teknikler bulmaya zorluyoruz. Ve her şeyden önemlisi, kendimize inanmak ve ufukumuzu genişletmek için birbirimizi zorluyoruz. Tıpkı bir şöminede bir kütüğün tek başına yanamayacağı gibi, iyi bir zihnin de geleceği kendi başına inşa edemeyeceğini anlamaya başladık. Fırsat ateşini canlı tutmak için fikirlerin yoğunluğu yakalanmalı ve yansıtılmalıdır. Ulusal Körler Federasyonu olarak tam da bunu yapıyoruz ve harlı ateşte kendimizin pişirdiği iyi bir bifteğin tadını çıkarabilmek de bunun bir parçası.

Doğal Olmayan Bir Şeyler Var

Kadir Efe Civan

kadirefecvn@gmail.com

Sayı: 118, Aralık 2023

Merhaba değerli EŞit Erişilebilir Engelsiz Hayat Dergisi okurları.

Zemheri yağmurunu, karını, rüzgarını aldı, kapıya dayandı. Bizler de atkımızla, beremizle, eldivenlerimizle karŐıladık onu. Üç ay sonra güllerle uğurlayacağız.

Sonbaharın son günlerinden birinde çaldı telefonum. Arayan kişi İstanbul Büyükşehir Belediyesi Engelliler Müdürlüğü'nden aradığını, istemem doğrultusunda İstanbul'un dinlenmek için Görece daha tercih edilebilen bir ilçesi olan Őile'de ailemle birlikte beş gece her Şey dahil konaklayabilmemiz için rezervasyon alabileceğini söyledi. Konuyu ailemle görüşmek istediğimi, müsaitlik durumlarına göre kararımı vereceğimi söyledim. Birkaç gün sonra yeniden iletiŐime geçmek istediğimi belirttim. Tabii ki müsaitliğimiz yoktu. Malum tatil sezonu bitmiŐti. Birkaç gün sonra aynı müdürlükten tekrar arandığımda konaklama imkanı için müsait olmadığımızi belirttim. Sadece kendim için rezervasyon alıp alamayacaklarını sordum. Aldığım cevap “Hayır” oldu. Bu cevap karşısında açıkçası çok ŐaŐırmadım. Günde birkaç kez mutlaka karŐılaŐmak zorunda kaldığımız tanıdık ayrımcılıklardan birisiydi. Sunulan gerekçe ise kısaca engelli vatandaŐın konaklama tesislerinde başına bir olumsuzluk gelmesi durumunda Müdürlüğün sorumluluk almak istememesiydi. Konuyu fazla uzatmadan telefonu kapattım. Çünkü rezervasyon yapan görevlinin bu konuda bence de yapabileceği bir Şey yoktu.

Evde, işte, okulda, tatilde, sokakta, aklımıza gelen her yerde hepimizin başına olumsuzluk gelme ihtimali var. Buna engelliler de dahil. Olmasını istemsek de bu doğal bir süreç ama Engelliler Müdürlüğü'nün engellilere sunduğu sözümlerine ona konaklama hakkından engelli vatandaşların tek başına faydalanabilmesi için gerekli olan erişilebilirlik düzenlemelerini yapmaktansa, engelli kiŐiyi bir yakınına zimmetlemek istemesi ve sağlayamadığı erişilebilirlik koŐullarından dolayı engellinin tek başına konaklama hakkını elinden alması hiç doğal değil.

Doğal olmayan bir diğer Şey ise aynı Őehirde yaşadığımız diğer ailelere konaklama imkanının sunulamıyor olması. Belediyelerin kent sakinleri için nefes alma alanları yaratması önemli. Ama bu herkes için olmalı. Temel görevleri olan erişilebilir bir kent yaratma çabaları yerine pozitif ayrımcılık yaparak sadece engelli ailelerine yönelik tatil hizmeti vermeleri, böyle trajikomik sonuçlar doğuruyor.

Őehirde yaşayan engellilerin karşılaştıkları problemlere gerekli çözüm yollarını bulması gereken müdürlüğün, engellilerin verdiği bunca erişilebilirlik mücadelesini görmezden gelip engelli kişinin tek başına bir konaklama tesisinde kalabileceğini düşünememesi ve Bu doğrultuda gerekli düzenlemeleri yapmaması düşündürücü. Bu konunun takipçisi olacağımı belirterek hepimize erişilebilir günler diliyorum değerli okurlar. Seneye görüşürüz.

Birlikte Öğrenelim Miniğim-2

Ayşe Turgay Gümüş

Sevgiozgurluktur@gmail.com

Sayı: 118, Aralık 2023

Yeniden merhaba EEEH Dergi takipçileri. Kışın kendini iyiden iyiye hissettirmeye başladığı şu günlerde İzmir'den kucak dolusu sevgi ve selamlar... Korkmayın, korkmayın, "Her nerede yaşıyor ve yaşatılıyorsa" falan demeyeceğiz. Yani azıcık televizyon programı başlangıcı gibi olmuş olabilir ama devamı yok vallahi. Önceki yazımızda şeffaf bant ve şeffaf asetat ikilisinin ebeveynlik serüvenimizde erişilebilir kitap ve oyuncak yapmakta nasıl olmazsa olmazımız olduğunu kısaca anlatmıştık. Bu yazımızda da kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Öncelikle şunu söylemeliyiz ki buradan sonra bahsedeceğimiz yöntemler bizim zaman içinde deneye yanıla bulduğumuz yöntemler. Siz de kendi erişilebilir kitaplarınızı ya da oyuncaklarınızı yaparken kendi özgün yöntemlerinizi geliştireceksiniz. Lafı daha fazla uzatmadan yöntemimizin ayrıntılı anlatımına geçelim.

Bu erişilebilirlik süreci iki aşamalı ilerler. İşin birinci aşaması metinlerin okunması ve görsellerin betimlenmesi, bunların ses kaydı olarak bize ulaştırılmasıyken ikinci aşaması da okunan metin ve betimlemelerin yazılacağı kağıtların hazırlanması ve bu metin ve betimlemelerin o hazırlanan kağıtlara yazılıp yapıştırılması sürecidir. Dilerseniz önce betimleme ve okuma kısmına bir bakış atalım.

Bir kitap betimlenir ve okunurken öncelikle betimlemenin ve okumanın ayrı dosyalar halinde kaydedilmesi işimizi kolaylaştıracaktır. Okuyucumuzun betimlemeyi ve okumayı yaparken her sayfa geçişinde sayfa değiştirdiğini bildirmesi ve sayfa numarasını söylemesi, yazarken ve yapıştırma sürecinde elimizi rahatlatır. Örneğin; "Sayfa 1. Bu sayfada ağaç gövdesi, kahverengi toprak, üç tane kırmızı çiçek, kanatları renkli uçan kuş, ağaç dalı, ağaç dalında kırmızı kuş bulunmaktadır" şeklinde bir betimleme yapılabilir. Burada nasıl bir betimleme istediğinize bağlı olarak genel bir betimleme yapıp yazabilir ya da bizim yaptığımız gibi her görseli ayrı ayrı etiketleyebilirsiniz. İkinci seçeneği tercih ederseniz, "üç kırmızı çiçek"

şeklinde bir betimleme yapıldığında üç defa “kırmızı çiçek” yazmak gerekecektir. Aslında bu noktada sayfanın genişliği ve görsellerin yoğunluğu da göz önünde bulundurulması gereken bir konu. Yani üç kırmızı çiçeği ayrı ayrı yazıp yapıştırarak yer olmayabilir. O zaman da eğer o çiçekler yan yanaysa hepsine denk gelecek şekilde bir satır uzunluğu ayarlayıp “üç kırmızı çiçek” diye yazabilirsiniz. Biz başlangıçta genel betimlemeyi tercih ederken zaman içinde kızımıza her bir görseli kendimiz öğretmeyi amaçladığımızdan ikinci betimleme şeklini kullanmaya başladık. Betimlemeyle ilgili söylenmesi gereken şimdilik bu kadar.

Betimleme ve okumanın ayrı dosyalara kaydedilmesinin işimizi kolaylaştırdığını söylemiştik. Betimlemede olduğu gibi okuma sırasında da sayfa numaralarının söylenmesi faydalı olacaktır. Okuma sırasında dikkat edilmesi gereken bir başka durum da şudur. Kimi kitaplarda metinler sayfanın birkaç yerine dağıtılmış olarak karşımıza çıkar. Eğer metnin üzerini Braille olarak etiketlemek istiyorsanız metinlerin sayfa içindeki bölünüş şekillerini de okuma esnasında ifade etmek gerekecektir. Örneğin; “ Sayfa 1. Sayfanın üst kısmında (Çalı kuşu, baykuş ve karga pır diye uçarak mağaraya girdiler.), orta kısımda (Köstebek ve fare yerin altından bir tünel açıp geldiler.), sayfanın alt kısmında da (Tombik Ayı bütün arkadaşlarını bir arada görünce çok mutlu oldu.) yazmaktadır“ şeklinde bir okuma yapılmalıdır. Kitaplarımızı okutup betimlettikten sonra bunları yazıp yapıştırmak da ayrı bir süreç demiştik. Oraya geçmeden önce kutu oyunları ve oyuncakların etiketlenmesi ile ilgili birkaç söz söylemekte fayda buluyoruz.

Puzzle vb. çok parçalı oyunları etiketlerken parçanın bir yüzüne numara verip öteki yüzüne o parçadaki görsel betimlemesini kısaca yazmak, oyunu oynarken ve miniğimize anlatırken bize hız ve pratiklik kazandıracaktır. Burada oyuncak ve kutu oyunlarının çok parçalı oluşunu göz önüne alarak şunu söylemeliyiz. Bunların betimleme, yazma ve yapıştırma süreçleri, yapıları gereği eş zamanlı olmalıdır. Aksi halde işler azıcık içinden çıkılmaz bir hale gelebilir.

Kitaplarla ilgili sürece geri dönersek... Betimlemeleri ve metinleri yazarken kesme ve yapıştırma süreçlerini kolaylaştırmak adına iki farklı format kullanıyoruz. Betimlemeleri herhangi bir metni yazar gibi bir satıra yazıyoruz ancak betimlenen içerik uzunsa betimlemenin bir kısmını üst satıra, kalan kısmını alt satır yahut satırlara alt alta gelecek şekilde yazıyor ve

betimlemeler arasında kesme boşlukları bırakıyoruz. Eğer bir betimlemeyi upuzun bir satır halinde yazarsanız diğer resimlere taşacaktır. Bu nedenle satırları kısa tutup alt alta yazmanız iyi olacaktır. Anlatılan betimlemeden zaten resmin büyüklüğünü az çok tahmin edebiliyorsunuz. Yani en azından bir ton kitabı bu şekilde yazınca artık işin ustası olma mertebesi hiç şüphesiz sizin oluyor. Metinleri yazarken ise genellikle beş kutu içeriden yazmaya başlıyoruz. Ortalama yirmi beş kutu, bir sayfadaki metnin genişliğine denk geliyor. Metin yazımı sırasında da yine kesmeyi kolaylaştırmak adına sayfa geçişlerinde kesme boşlukları bırakıyoruz. Metin ve betimlemeleri yazdıktan sonra kesiyor ve bunları yapıştırmaya hazır hale getiriyoruz. Son safha yani yapıştırma safhasına geçmeden önce yazdığımız kağıtları nasıl hazırladığımızdan da kısaca söz etsek iyi olur.

Kullandığımız malzemeler: “Şeffaf cilt kapağı” diye geçen sert asetat ve çift taraflı şeffaf bant. Çoğunlukla yazı yazmadan önce asetatın bir yüzünü biz uzun kenarına paralel olacak şekilde tamamen bantla kaplıyoruz. Tam bu noktada her yere yapışmaya meraklı çift taraflı bandınızla cebelleşirken size kolaylıklar dilemeliyiz. Asetatın bir yüzünü kapladıktan sonra kağıdınız yazılmaya hazır. Bileğinize kuvvet. Binlerce sayfa yazınca kaleminiz parmağınızda küçük bir anı bırakabiliyor. Bir kalem çizgisi artık hep sizinle kalıyor parmağınızda. Bir de tabletin bıraktığı bir armağan olabiliyor; o da tam elinizle bileğinizin birleştiği yerde oluyor. Eh, artık o kadar olur.

Kimi kitaplarda bir sayfada çok fazla görsel ve metin bulunuyor. Böyle kitaplarda metin yazacağımız kağıdı bantlamıyor, metni bantsız kağıda yazdıktan sonra asetatın bir kenarına ince bir bant şeridi yapıştırarak metnin yazılı olduğu kağıdı sayfaya öyle yapıştırıyoruz. Böylece metnimizin yazılı olduğu asetat ayrı bir sayfaya dönüşüyor. Sanki kitabın bir sayfası gibi yani. Böylece betimlemelere yer kalıyor ve onları yine olmaları gereken yerlere yapıştırabiliyoruz.

Kitabımızı okuttuk, betimlettik, kağıdımızı hazırladık, içeriğimizi yazdık ve yazdığımız kağıtları yapıştırılmaya hazır biçimde kestik. Yapıştırma safhasına geldiğimizde okutma ve betimletme safhasında olduğu gibi son kez bir görenden destek alıyoruz. Eğer yazdıklarınızı yapıştırma esnasında kesecekseniz sorun yok ama işleri kolaylaştırmak adına kesme işini yapıştırmadan önce yapmanızı öneriyoruz. Kesme işlemini önceden yaparsanız da her

sayfanın betimleme ve metinlerini kesip önceden ilgili sayfanın içine yerleştirmek, kesilmiş yüzlerce kağıt parçası içinden yapıştıracağınızı bulmaya çalışmak gibi saçma sapan bir angaryadan sizi kurtarıyor. Tabii etrafınızda kendi kendine Braille yazı okumayı öğrenip yapıştırma işini tek başına yapan çatlak arkadaşlarınız varsa o zaman iş değişir. Şaka bir yana biz bu işi yaparken etrafımızdaki arkadaşlarımızdan hem yazmak için hem de yapıştırmak için Braille yazıyı öğrenenler oldu. Bu durum karşısında sulu sepken bir mutluluk yaşamadık desek yalan olur. Mesela bazı kitap ve oyuncaklarımız, elimiz hiç değmeden erişilebilir halleriyle geldi bize. İnanın öyle az sayıda da değil.

Okuttuk, betimlettik, kağıt hazırladık, yazdık ve yapıştırdık. Artık kitabımız okuma aşkıyla yanıp tutuşan miniğimizle birlikte okumaya hazır. İyi okumalar. Bu yöntemle bolca kitap okuduğunuz miniklerinizin bir süre sonra “kitaaaap” diye başınızın etini yiyeceğini, bir kucak dolusu kitapla yanınıza gelip “Bunları okumazsan uyumam” diye sizinle poñçik poñçik bir pazarlığa girişeceğini, eğer uykunuz varsa ve yorgunsanız içinizden delirirken sakın görünmek için çok çabalamak zorunda kalacağınızı bilmem söylememize gerek var mı?

Bu çift taraflı şeffaf bant ve asetat yöntemini sadece kitap ve oyun-oyuncak erişilebilirliğinde değil, hayatınızın her alanında erişilebilirliği arttırmak için de kullanabilirsiniz; kredi kartları, kimlikler vb.

Yazımızı bitirirken şunu söylemeliyiz ki bu iş gayya kuyusu. Hiç kolay bir iş değil. Ama karşılığı var ya, işte o size her şeyi yaptırır. Bu işi yaparken çocuğunuzun zamanından çalmamak için geceleri uykusuz bırakır, kupa kupa kahve içerir, parmağınızda, elinizde kalıcı izler bırakır ama vallahi hepsine değer. Çünkü o kitabı okurken miniğinizin çocuksu heyecanlarına tanık olursunuz. Flamingo görünce heyecandan uçup size parmağınızla o resmin üstündeki yazıyı gösterdiğinde, oradaki görsel üzerine sohbet etmek çok ama çok güzel bir duygu. Bir çocukla şarkı söylerken bulaşık yıkayabilirsiniz, oyun oynarken arada başka şeylerle ilgilenebilirsiniz ama kitap okurken sadece üçünüz olursunuz; siz, çocuğunuz ve kitap. Bu fırsatı kaçırmayın.

Bizi bu zor işe sokacak heyecanla doldurduğun için, her çabamızın karşılığını en tipitoş hallerinle verdiği için, her gün okuldan geldiğimizde çantamıza heyecanla bakıp “Bugün yeni

bir kitap var mı?" diye soran manyak bir çocuk olup bizi gülümsettiğın için, ama en önemlisi bütün bu işleri göze alacak kadar kalbimizi büyüttüğün için sana çok teşekkür ederiz Mısra'mız.

Şimdilik bizden bu kadar. Gelecek sayıda görüşmek dileğiyile. Bizi okumaya devam edin anacım.

Yapaydan Gerçeğe Bir Bilişim Hikayesi

Kadir Ahıska

kadir.ahiskali.1339@gmail.com

Sayı: 118, Aralık 2023

Günümüzde akıllı telefonlardan otonom araçlara, sağlık sektöründen finans dünyasına kadar pek çok alanda etkisini hissettiren yapay zeka, kökenlerine bakıldığında adeta bir bilim kurgu romanından fırlamış gibi görünüyor. Ancak bu çığır açan teknolojinin serüveni, geçmişe doğru bir yolculuğa çıktığımızda oldukça sürükleyici ve çeşitli bir hikayeye sahip.

Yapay zeka ilk adımlarını 20. yüzyılın ortalarında attı. Bu dönemde bilgisayarlar hala büyük odalara sığan dev makinelerdi ve işlemler için genellikle delikli kartlar kullanılıyordu. Ancak bu devasa makinelerin bellek kapasitesi ve işlem hızı oldukça sınırlıydı. Yapay zeka konsepti, bilgisayarların insan benzeri düşünme yeteneklerine sahip olabileceği fikrine dayanıyordu ancak teknoloji o dönemde henüz bu hedefe ulaşmaktan uzaktı.

1960'ların sonlarına doğru bilgisayarlar ve yazılım geliştikçe yapay zeka alanında da önemli ilerlemeler kaydedilmeye başlandı. İlk uzman sistemler ortaya çıktı ve bu sistemler belirli konularda uzmanlaşmış bilgi tabanlarına dayanarak kararlar alabiliyorlardı. Ancak bu sistemler genellikle belirli görevlere odaklıydı ve genel zeka seviyesine ulaşmaktan uzaktı. Günümüze geldiğimizde ise yapay zeka derin öğrenme, sinir ağları ve makine öğrenmesi gibi alanlardaki devrim niteliğindeki gelişmelerle karşımıza çıkıyor. Büyük veri setleri ve güçlü bilgi işleme kapasitesi, yapay zekanın gerçek dünya problemlerini çözmekte daha etkili hale gelmesine olanak tanıdı.

Biz körlerin kullandığı Be My Eyes gibi uygulamalardan yapay zeka destekli resim çizme uygulamalarına, diğer yüz tanıma sistemlerinden otonom araçlara kadar yapay zeka artık günlük yaşantımızın bir parçası haline geldi. Bir zamanlar kör bireyler görsellerin içeriğine erişim konusunda çoğunlukla gören bireylere ihtiyaç duyarken yapay zekanın geldiği son noktada istenilen görsel hakkında detaylı betimleme almak mümkün hale geldi.

Peki başka neler yapıyor bu yapay zeka? Günümüze gelirken sadece yüz tanıma ya da görsel betimleme özelliğine mi sahip oldu?

Hayır, değerli okurlar. Yapay zeka gelişme sürecinde birçok alana evrildi ve aşağıda bu alanları yazımızda kısa kısa sizlere anlatacağım.

PDF İşleme

Yapay zeka belge işleme konusunda oldukça etkilidir. Pdf dosyalarındaki metinleri algılamak, belge içeriğini anlamak ve belirli bilgileri çıkarmak gibi işlemleri gerçekleştirebilir. Bu, büro işlerini hızlandırabilir ve belge yönetimini kolaylaştırabilir. Birden fazla pdf ile ilgili yapay zeka aracı vardır fakat en bilineninin adını ve bağlantısını aşağıya bırakıyorum. Bu aracı kullanarak pdf dosyalarınızı özetleyebilir, büyük pdf dosyalarında arama yapabilir ya da chat özelliği ile sormak istediğiniz soruyu sorup pdf dosyanız ile ilişkili cevabı alabilirsiniz.

pdf.ai

Slayt Oluşturma

Yapay zeka, içeriği analiz ederek otomatik olarak slayt sunumları oluşturabilir. Bu, kullanıcıların içeriğe odaklanmalarına ve sunumlarını daha etkili bir şekilde hazırlamalarına yardımcı olabilir. Bu konuya örnek olarak da Plus.AI platformundan bahsedebilirim fakat en az 10 adet yapay zeka destekli slayt oluşturma platformu olduğunu da eklemem gerekiyor.

Ayrıca ek olarak belirtelim, Chat GPT 4 kullanıyorsanız eklentileri ile slayt düzenlemeniz ya da oluşturmanız da mümkün. Plus.AI Google dokümanlar ya da Google slaytlar üzerinden çalışan bir platform ve Google ile entegre halde dosyalarınızı oluşturup güncelleyebiliyorsunuz. Daha fazla detay için aşağıdaki bağlantıdan Plus.AI platformuna hızlıca ulaşabilirsiniz:

plus.ai

Ses Düzenleme

Yapay zeka, ses dosyalarını analiz ederek gürültüyü azaltabilir, ses düzeyini dengeleyebilir ve hatta konuşma metinlerini yazıya dönüştürebilir. Bu, ses düzenleme işlemlerini daha hızlı ve etkili hale getirebilir. Bu bölümde de fazlaca işimize yarayabilen platformlardan iki öneri bırakacağım. Önerilerden ilki içerisinde barındırdığı sesler ile metin seslendirmesi, dublaj ve daha birçok şey yaptırmaya yararken diğeri de bir ses kaydındaki konuşmayı yazıya çevirme süreçlerinde kullanılabilir:

elevenlabs.io

assemblyai.com/

Haber Özeti Oluşturma

Yapay zeka büyük miktardaki haber makalelerini analiz ederek özetler oluşturabilir. Bu, haber takibi yapanlar için büyük bir kolaylık sağlar ve önemli bilgileri daha hızlı erişilebilir hale getirir. Bu durum için de Chat GPT temel olarak kullanılabilir fakat oluşturulan özetlerin kontrol edilmesi gerekebilir çünkü Chat GPT 3 sürümünde özetleme kısmi tekrarlara yol açabilir.

Yazım Denetimi ve Düzeltme

Yapay zeka tabanlı dil işleme algoritmaları, yazım hatalarını tespit edebilir ve dilbilgisi düzeltmeleri yapabilir. Bu, yazıları düzeltmek ve profesyonel bir dil kullanmak isteyenler için faydalıdır. Bu konu için bir özel yapay zeka platformu bulamasam da yine Chat GPT platformu ile yazılar hakkında fikir sahibi olmak mümkün. Düzenlemek istediğiniz yazıyı Chat GPT ile paylaşın, fikir olarak yazınızı şekillendirin. İmla önerileri, cümle düşmeleri ve daha birçok konuyu Chat GPT ile sohbet ederek çözüme kavuşturabilirsiniz.

Öneri Sistemleri

Yapay zeka kullanıcıların geçmiş davranışlarını analiz ederek alışveriş önerileri, film tavsiyeleri veya diğeri kişiselleştirilmiş önerilerde bulunabilir. Bu konu için bir araç önermeme gerek yok çünkü her kullandığımız teknolojik ve internet tabanlı cihaz öneri sistemleri ile

entegre çalışabilir. Örneğin telefonda, bilgisayarda, tabletimizde ve benzeri teknolojik aletlerde yapay zekanın öneri sistemleri ile karşılaşmanız pekala mümkün olacaktır.

Çevirmenlik

Google Translate gibi zamanın popüler platformları, yapay zeka daha fazla hayatımıza girince biraz geride kalmış olabilir. Çünkü Google Translate gibi platformlar belirli veriler doğrultusunda çeviri yapabilirken yapay zeka algılama ve yorumlama sistemlerini de devreye sokarak sizleri daha doğru çeviri sonucuna ulaştırabilir. Bu konuya yönelik verebileceğim en iyi platform önerisi ise Deepl sitesidir. Bu platform uzun yazıları cümle bütünlüğüne göre değerlendirip yine aynı cümle bütünlüğünde çevrilmiş şekilde size aktarabilir. Kullanımı fazlaca kolay ve ücretsiz olan platforma hızlıca ulaşmak için aşağıdaki bağlantıyı kullanabilirsiniz:

www.deepl.com

Sonuç olarak yapay zeka, kökenlerinden günümüze kadar geçirdiği evrimle adeta bir bilim kurgu hikayesini gerçeğe dönüştürdü. Bilgisayarlarımızın dev makinelerden günlük hayatımızın vazgeçilmez bir parçası haline gelmesine uzanan bu hikaye, teknolojinin sınırlarını zorlayarak insan yaşamını daha akıllı, etkili ve erişilebilir hale getirdi. Görsel algıyı iyileştiren uygulamalardan finans dünyasının stratejik analizlerine, eğitimde kişiselleştirilmiş öğrenmeye kadar birçok alanda karşımıza çıkan yapay zeka sadece bir teknolojik gelişme değil, aynı zamanda hayatımıza dokunan bir yardımcı oldu.

Belge işlemeden slayt oluşturmaya, ses düzenlemeden haber özetlemeye kadar birçok alanda kullanılan yapay zeka iş süreçlerini hızlandırarak zaman tasarrufu sağlıyor. Ancak teknolojinin bu denli gelişmiş olduğu bir dönemde, etik sorumlulukları ve güvenlik endişelerini göz ardı etmemek de önemlidir. Yapay zeka gelecekteki potansiyelini daha da genişletecek gibi görünüyor. Ancak bu süreçte insanlık olarak bu güçlü teknolojiyi bilgece yönetmeli, etik standartlara uygun kullanmalıyız. Yapay zekanın getirdiği değişimleri izlerken insan odaklı çözümler üretmeye devam etmeli ve teknolojiyi insanlığın hizmetine sunmalıyız. Bu sayede gelecekteki yapay zeka hikayemiz daha aydınlık ve sürdürülebilir bir yola evrilecektir. Gelişen teknolojiyi faydalı kullanabilmek, her alanda gelişebilmek dileği ile...

Ev Elektroniklerinde Kapsayıcılık ve Erişilebilirlik

Sarper Arıkan

sarperarikan@gmail.com

Sayı: 118, Aralık 2023

Giriş

Yeti farklılıkları olan bireyler, günlük yaşantılarda çeşitli zorluklarla karşılaşabilirler. Bu zorlukların üstesinden gelmede ev elektroniği çözümleri kilit bir rol oynamaktadır. Akıllı ev sistemleri, sesli komut teknolojileri ve sanal yardımcıları gibi yenilikçi araçlar, bu bireylerin bağımsızlığını arttırarak yaşam kalitelerini iyileştirmektedir. Bu makalede, yeti farklılıkları olan kişiler için ev elektroniği yeniliklerinin erişilebilirlik ve kapsayıcılık açısından sunduğu avantajlar ele alınacaktır.

Teknolojik Gelişmeler ve Yenilikler

Ev elektroniği alanında, yeti farklılıkları olan bireylere yönelik teknolojik ilerlemeler hız kazanmıştır. Özellikle sesle kontrol edilebilen akıllı asistanlar, bu bireylerin yaşam alanlarında daha özerk hareket etmelerine olanak tanımaktadır. Akıllı cihazlar; aydınlatmadan ısıtmaya, güvenlik sistemlerinden multimedya uygulamalarına kadar geniş bir kullanım kolaylığı sunmaktadır.

Sesli Komut ve Sanal Asistanların Etkisi

Sesle kontrol edilebilen sistemler ve sanal asistanlar, yeti farklılıkları olan bireylerin evlerini daha etkin yönetmelerine imkan tanır. Amazon Echo, Google Home gibi cihazlar, sesle verilen komutlarla çalışarak bu bireyler için büyük bir özgürlük alanı sağlar. Bu teknolojiler, evin aydınlatmasından iklimlendirme ayarlarına kadar geniş bir kontrol spektrumu sunar.

Akıllı Ev Cihazları ve Kullanım Kolaylıkları

Yeti farklılıkları olan bireyler için özel olarak tasarlanmış akıllı ev cihazları günlük rutinleri kolaylaştırır. Akıllı termostatlar, kapı kilidi sistemleri ve diğer akıllı ev ürünleri, bu kişilerin yaşam alanlarını daha rahat ve güvenli hale getirir. Bu cihazlar, sesli komutlar veya özel mobil uygulamalar aracılığıyla kontrol edilebilir.

Mobil Uygulamalar ve Erişim Kolaylığı

Yeti farklılıkları olan bireyler, ev elektroniği cihazlarını yönetmek için özel olarak geliştirilmiş mobil uygulamaları kullanabilir. Bu uygulamalar, akıllı cihazların erişilebilirliğini artırır ve bu kişilerin bağımsızlığını destekler. Böylece, yeti farklılıkları olan kullanıcılar ev elektroniği cihazlarını daha kolay kontrol edebilir ve günlük işlerini daha rahat yönetebilir.

Mevcut Zorluklar ve Sınırlamalar

Yeti farklılıkları olan bireyler için ev elektroniği alanında yaşanan gelişmelere rağmen mevcut bazı zorluklar ve sınırlamalar bulunmaktadır. Bu teknolojilerin yüksek maliyeti, erişilebilirliği kısıtlayan başlıca engellerden biridir. Ayrıca bazı akıllı cihazların fiziksel ve mobil uygulama arayüzleri, yeti farklılıkları olan bireyler için tam olarak erişilebilir olmayabilir.

Sonuç

Ev elektroniği teknolojileri, yeti farklılıkları olan bireyler için yaşamı dönüştürücü bir etkiye sahiptir. Bu teknolojiler, bu bireyler için daha bağımsız, güvenli ve etkileşimli bir yaşam sürmelerine olanak tanır. Gelecekteki teknolojik yenilikler, bu alandaki erişilebilirliği daha da arttırarak yeti farklılıkları olan bireylerin toplumdaki yerlerini güçlendirecektir. Bu gelişmeler her bireyin teknolojiden tam olarak faydalanmasını sağlayacak bir geleceğe doğru önemli adımlar atılmasına katkıda bulunacaktır.